

STATSMINISTERENS INNLEGG I FINANSDEBATTEN 16. NOVEMBER 1977

I trontalen innbød Regjeringen alle grupper i Stortinget til et åpent saklig samarbeid om de store og krevende oppgaver som landet står overfor.

Finansinnstillingen bærer bud om at det er rimelige muligheter for Regjeringen på det politiske grunnlag den har valgt å kunne møte det nye Stortinget i samarbeid på sak.

De ulike partigrupper har naturlig nok gått til

- 2 -

behandlingen av de finansielle og økonomiske spørsmålene på grunnlag av sitt eget program og sine egne meninger om de økonomiske hovedspørsmålene.

Regjeringen er tilfreds med at hovedtrekkene i dens opplegg synes å få den nødvendige tilslutning. Andre partigrupper har også fått tilfredsstilt enkelte av sine program-saker og ønskemål.

Ingen har fått alt, men alle har fått noe.

I tillegg til det eksempel på de konkrete samarbeidsmuligheter som det nye Stortinget har innledet sitt arbeid med, har vi også fått et mer nyansert bilde av de ulike opposisjonspartiene. Det er ikke politisk unaturlig at det i enkelte økonomiske spørsmål er sammenfallende syn mellom Arbeiderpartiet og SV.

Det samme gjelder overfor Venstre.

Finansinnstillingen gir imidlertid også klart svar på hvor skillene går.

Fellesuttalelsen fra Høyre, KrF. og Sp. om Regjeringens langtidsprogram, og sonderingspartienes forsøk på å danne et samlet regjeringsalternativ førte til at særtrekkene til de tre partiene for noen måneder var mindre klare. Men nå står vi tilbake i den situasjon hvor vi lettere kan finne særtrekkene til hvert enkelt av de tre partiene.

Finansministeren og formannen i Finanskomiteen og flere andre talere har understreket sterkt at Regjeringens økonomiske opplegg for 1978 ikke er noen vanlig tradisjonell videreføring av den økonomisk-politiske linje fra tidligere år. Arets opplegg er sterkt preget av den internasjonale økonomiske situasjonen, og representerer en mangesidig og samlet politikk

for å styre Norge gjennom de vanskelige tidene med opprettholdelse av høy sysselsetting.

I flere av opposisjonspartienes merknader, og av innlegg i finansdebatten i går og i dag fra representanter fra mellompartiene, går det fram at det er til stede en rimelig forståelse for den aktuelle situasjon, de aktuelle problemer, og de mulige løsninger.

I disse holdninger finnes muligheter for et konstruktivt samarbeid når vi i det kommende året skal løse alle de enkelte delspørsmålene i det store komplekset.

I Høyres hovedinnlegg, som i går ble holdt av herr Presthus, var det imidlertid få tegn som var egnet til en slik oppmuntring. Det er lite oppmuntrende at landets største opposisjonsparti gjennom sin talsmann for finan-

sielle og økonomiske spørsmål ikke kan gi mer konstruktive bidrag til utformingen av den økonomiske politikken enn det som tilfellet var.

Når det gjelder utviklingen av de private inntekter og det private forbruk til neste år er det ellers i Stortinget bred forståelse for at det kreves måtehold. Det vil kreves måtehold av selvstendige næringsdrivende og lønnstakere i alle næringer og all slags virksomhet. På denne bakgrunn burde det være forståelig og akseptabelt at nå er ikke tiden ^{inne} til å gå inn for de markerte lettelsene i den direkte beskatningen av de høyere inntekter. Det lar seg ganske enkelt ikke gjøre å kombinere slike skattelettelsene som Høyre agiterer for med det måtehold i personlige inntekter og forbruk som det er alminnelig akseptert at vi må tilpasse oss til i det kommende året.

Regjeringen har vist atskillig tilbakeholdenhet med hensyn til å kunne tilgodese alle de interesser vi ønsket å tilgodese i det nye budsjettet. Vi ser under den foreløpige behandling av statsbudsjettet at andre partigrupper i Stortinget også har vært villige til det.

På denne bakgrunn er det bemerkelsesverdig at et parti som Høyre, som roser seg av til enhver tid å føre en ansvarlig politikk, å ville gå ut med slike urealistiske skattelettelsene også for høye inntekter som tilfellet er.

For det første er det i særlig grad i de høyere inntektslag at man uten stor ulempe kan pålegges det måtehold som kreves. Dertil må man vurdere de indirekte virkningene. Tror Høyre at det vil være mulig å vinne den nødvendige

forståelse og aksept for måtehold i inntektsutviklingen i 1978 i fagbevegelsen, i jordbruket og fiskeriene og hos andre med midlere og lavere inntekter; hvis man på forhånd har gjennomført lettelser i den progressive beskatning som lett kan oppfattes som begunstigelse av de høyere inntekter?

Jeg vil gjerne trekke fram enkelte grunnleggende økonomiske forhold som vi alle står overfor i sosialpolitikken og trygdepolitikken.

Det er nå i vår politiske debatt en viss tendens til at ønsker om øking i trygdenes ytelser diskuteres uten å være bundet av hvordan disse ytelser skal finansieres.

På den andre siden av bildet ser vi at den viktigste finansieringskilden til folketrygden, arbeidsgiveravgiften, oppfattes som noe som man kan redusere om man finner det tjenlig, uten å være bundet av at dette nødvendigvis har en direkte betydning for trygdeforvaltningens økonomi.

Vi har i Norge om lag 800.000 personer som helt eller delvis lever av offentlige trygder. Vi har en yrkesaktiv befolkning på nesten 1,5 millioner mennesker, som direkte og indirekte gjennom egne betalinger og gjennom de bedrifter hvor de arbeider, skaper det reelle økonomiske og finansielle grunnlag for pensjonsytelsene.

Trygdebudsjettet utgjør i sum om lag 28 milliarder kroner, eller ca. 20.000 kroner pr. hode av den yrkesaktive befolkning.

Det dreier seg om beløp som er så store at de har en

betydelig virkning på finansielle forhold, og de samlede skatter og avgifter. Om vi går inn for en eksempelvis 10 prosents øking i de samlede trygdeytelsene, innebærer dette at trygdens finansieringsgrunnlag må styrkes med et beløp som svarer til om lag 2.000 kroner pr. år pr. yrkesaktiv person i landet.

Vi har behov for etter hvert å trappe opp våre ytelser til de trygdede, i første rekke til de grupper som har de største økonomiske og sosiale behov.

Vi har også økonomisk evne til det.

Men enhver reell øking av disse ytelsene må følges av en tilsvarende øking i trygdens inntektsgrunnlag. Uansett gjennom hvilke premie- eller skattebetalinger dette ordnes, hviler dette som en samlet forpliktelse på samfunnet.

Det gir ingen reell løsning å skyve finanseringen over fra trygdebudsjettet til statsbudsjettet.

Regjeringen har i nasjonalbudsjettet for 1978 anslått en reell øking på 5 - 6 % til minstepensjonene i folketrygden. Dette er en berettiget oppgave som vi vil sette alt inn på å løse. Denne oppgaven må tilpasses landets økonomi, og den trygdefinansiering som er forutsatt i budsjettet.

Jeg har all sympati for dem som i utålmodighet ønsker å gå lengre og raskere for å hjelpe våre trygdede. Men på den økonomiske bakgrunn jeg har skissert, vil store tillegg bare kunne gjennomføres hvis man enten vil godta en tilsvarende øking i premiesatser eller skattesatser, eller hvis man kan anvise dekning ved betydelig reduksjon av andre offentlige utgifter.

Jeg har ikke sett realistiske anvisninger på slike muligheter.

Manglende vilje og evne til å se sammenheng mellom økte ytelser fra folketrygden og sikring av folketrygdens finansiering kan gi betydelige økonomiske problemer i åra som kommer. Mangel på sammenheng her vil true mulighetene for en ønskelig og nødvendig heving av utbetalingene til pensjonister med minsteinntekter.

Vårt sosiale velferdssystem er et grunnleggende trekk ved vårt samfunn, som vi er stolte av. Men vi kan aldri argumentere oss vekk fra at regningen for våre trygdeordninger må betales. Vi vil alltid måtte ha et arbeids- og næringsliv som kan bære disse høye utgiftene.

Alle partier er opptatt av å kunne støtte industrien i dens kostnadssituasjon og konkurransesituasjon. Men når dette forhold brukes som hovedbegrunnelse for å redusere arbeidsgiveravgiften til folketrygden kan man gjøre et

stort feilslag. Det er bare 1/4 av arbeidsgiveravgiften som betales av industriens bedrifter. De øvrige 3/4 kommer fra næringer og virksomheter og offentlig forvaltning som ikke på samme måten er berørt av de vanskelige økonomiske forhold.

Hvis noen tror at man ved å senke arbeidsgiveravgiften fra 16,5 % til 16,0 % av utbetalte lønninger gir noe betydningsfullt bidrag for å lette industriens kostnadsbelastning, kan man komme til å ta betydelig feil. Sett i forhold til de årlige økinger i kostnader, lønninger og andre forhold, vil det knapt kunne registreres i noen bedrifts regnskap hvorvidt arbeidsgiveravgiften til folketrygden har vært 1/2 prosent lavere eller ikke. Men på den annen side får vi et stort og sterkt utslag på finansierings-

siden av folketrygdens regnskap. Den halve prosent som mange mener skal ha en slik undergivende virkning i bedriftene, vil tross alt når det kommer til folketrygdens regnskap utgjøre nær 1/2 milliard kroner. Denne summen representerer et finansielt problem som man etterlater uløst.

Det er grunn til å understreke at det ikke er øking av arbeidsgiveravgiften som har skapt vanskelighetene på kostnadssiden de siste årene. Siden 1973, da vi sist hadde borgerlig regjering og stortingsflertall, har arbeidsgiveravgiften faktisk gått ned og mest i distriktene.

Men selv om vi anstrenger oss for å dempe kostnadsstigningen så vil Norge forbli et høykostnadsland med høye og jevne lønninger. Skal vi kunne sikre sysselsettingen i åpen internasjonal konkurranse så må vi skape et næringsliv

som kan bære disse kostnadene. Da må vi tilføre de deler av vårt næringsliv som ikke allerede har det, den beste teknikk og det beste utstyr. I situasjoner der lønningene år om annet stiger med 8 - 10 prosent i året, så er valget av teknikk, graden av kapital- eller arbeidsintensiv produksjon bare i liten grad avhengig av om arbeidsgiveravgiften er en halv prosent større eller mindre. Det spørsmål vi står overfor er at vårt næringsliv i alle fall bør foreta investeringer på et bredt felt i årene som kommer, og at vi bl.a. gjennom en selektiv lettelse av investeringsavgiften for industriens vedkommende bør gjøre det lettere å bære kostnadene ved disse investeringer.

Denne debatten har, naturlig nok, mest handlet om økonomiske problemer og vanskeligheter, faren for arbeids-

løshet og andre dystre signaler.

Men til avslutning vil jeg gjerne også trekke fram to andre forhold for å gi et mer balansert og mer realistisk bilde av vår egen situasjon:

For det første, vi står ikke overfor noen nasjonal økonomisk krise. Det som oppgaven gjelder, er å verne om den høye materielle standard som vi har nådd, og som i internasjonal sammenheng, er på toppen i verden.

Dernest skal vi i vår alvorlige drøfting av problemene ikke glemme alle de gode resultater som norske bedrifter oppnår også i år. Vi har mange eksempler på at det i mange bransjer ved god innsats fra alle parter skjer en vekst og utbygging, som lover godt for en langsiktig trygging av norsk sysselsetting og norsk konkurransevne.